

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 3Svk/1/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4019200275
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 10. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Kristína Babiaková
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:4019200275.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Kristíny Babiakovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudkyne JUDr. Anity Filovej a sudcu JUDr. Rastislava Dlugoša, PhD. v právnej veci žalobkyne: R. L., dátum nar. X. V. XXXX, trvale bytom S. XX, S., zastúpená advokátskou kanceláriou: POLÁČEK & PARTNERS s. r. o., so sídlom Hurbanovo nám. 1, 811 06 Bratislava, IČO: 50 568 124, proti žalovanému: Obec Hokovce, Hokovce 151, za účasti: Krajská prokuratúra Nitra, so sídlom Damborského 1, Nitra, o preskúmanie zákonnosti opatrenia žalovaného č. 516/2018 52/2019 zo dňa 1. apríla 2019, konajúc o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 11 S 34/2019-232 zo dňa 16. júna 2021, takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 11 S 34/2019-232 zo dňa 16. júna 2021 zrušuje a vec vracia Správnemu súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

I. Priebeh administratívneho postupu a napadnuté opatrenie

- Okresný súd v Leviciach rozsudkom č. k. 8 P 205/2004-17 zo dňa 8. októbra 2004 určil, že zomrelý S. J., dátum úmrtia XX. W. XXXX, je otcom žalobkyne (ďalej len „rozsudok o určení otcovstva“).
- Rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 3 To 67/2010-1468 zo dňa 12. mája 2011 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky sp. zn. 3 T 188/2009 zo dňa 5. októbra 2010 bola M. I. G. odsúdená okrem iného za to, že ako sudkyňa Okresného súdu Levice, počas výkonu svojej funkcie v rozpore s povinnosťami sudcu a zákonnými ustanoveniami „b) v konaní vedenom pod sp. zn. 8P/205/2004, týkajúcom sa navrhovateľky R. L. proti odporcovi S. J., o návrhu na určenie otcovstva, doručeného OS Levice 11.8.2004, rozhodla tak, že nebohý S. J., zomrelý dňa XX.XX.XXXX je otcom R. L.... a takto svojvoľne konala a rozhodla s cieľom vyhovieť všetkým týmto návrhom, vypracovaným advokátkou M. napriek tomu, že vedela, že tým poskytne zjavne neoprávnenú výhodu navrhovateľom, ktorá nemala oporu v právnom poriadku“, teda ako verejný činiteľ v úmysle zadovážiť inému neoprávnený prospech, vykonávala svoju právomoc spôsobom odporujúcim zákonu, čím spáchala trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa.
- Na podklade žiadosti žalobkyne žalovaný dňa 13. decembra 2006 vykonal v súlade s rozsudkom o určení otcovstva dodatočný zápis do knihy narodení, kde vyznačil pána J. ako otca žalobkyne.
- Okresná prokuratúra Levice upozornením č. Pd 57/2007-6 zo dňa 14. júna 2007 (ďalej len „upozornenie prokurátora“) upozornila žalovaného na nezákonný postup v súvislosti so zmenou zápisu v knihe narodení v nadväznosti na rozsudok o určení otcovstva. Príslušný prokurátor zastával názor, že výrok rozsudku o určení otcovstva je neurčitý (určený otec a ani žalobkyňa neboli náležite identifikovaní, chýbal najmä ich dátum narodenia či rodné priezvisko). Preto navrhol, aby žalovaný v knihe narodení vymazal otca žalobkyne určeného rozsudkom o určení otcovstva a zapísal opätovne pôvodného otca žalobkyne - pána S. B..

5. Dňa 2. júla 2007 žalovaný vykonal opravu zápisov v knihe narodení v súlade s upozornením prokurátora.
 6. Listom zo dňa 2. júla 2007 zaslal žalovaný žalobkyni jej opravený rodný list v súlade s upozornením prokurátora. V administratívnom spise absentuje doručka k tomuto listu (priložený je len podací lístok).
 7. Listom zo dňa 18. januára 2010 žalobkyňa opätovne požiadala žalovaného o vydanie rodného listu v súlade s rozsudkom o určení otcovstva.
 8. Listom zo dňa 9. februára 2010 žalovaný oznámil žalobkyni zrušenie dodatočného zápisu na základe upozornenia prokurátora. V administratívnom spise absentuje údaj o doručení predmetného listu.
 9. Žalobkyňa listom zo dňa 4. júla 2012 požiadala o výmaz otcovstva pána S. B. a o zapísanie otcovstva v súlade s rozsudkom o určení otcovstva.
 10. Listom zo dňa 16. novembra 2012 žalovaný oznámil žalobkyni, že dodatočný zápis bol vymazaný na základe upozornenia prokurátora a rozsudok o určení otcovstva žalobkyne preto nemôže byť zapísaný, keďže nejde o listinu hodnovernú na zápis do matriky. V administratívnom spise absentuje doručka k tomuto listu (priložený je len podací lístok).
 11. Žalovanému bola dňa 17. decembra 2018 doručená žiadosť žalobkyne o vykonanie zmeny zápisu v knihe narodení v súlade s rozsudkom o určení otcovstva.
 12. Žalovaný v nadväznosti na žiadosť žalobkyne požiadal o vyjadrenie Krajskú prokuratúru v Nitre. Okresná prokuratúra Levice listom č. Pd 17/19/4402-4 zo dňa 18. marca 2019, po postúpení podnetu Krajskou prokuratúrou v Nitre, zotrvala na obsahu svojho pôvodného upozornenia.
 13. Žalovaný tiež oslovil Okresný súd Levice so žiadosťou o informáciu k rozsudku o určení otcovstva. Okresný súd Levice listom č. 1 Sprl 2/2019 zo dňa 12. februára 2019 oznámil žalovanému, že súdne konanie vedené pod sp. zn. 8 P 205/2004 bolo právoplatne skončené a rozsudok o určení otcovstva nebol zrušený. Iné konanie týkajúce sa predmetnej veci Okresný súd Levice neeviduje.
 14. Žalovaný opatrením č. 516/2018, 52/2019 zo dňa 1. apríla 2019 (ďalej len „opatrenie žalovaného“) oznámil žalobkyni, že nevyhovuje jej žiadosti o vykonanie zmeny zápisu v knihe narodení na základe rozsudku o určení otcovstva. Žalovaný zdôraznil, že si vyžiadal doplňujúce stanoviská príslušných orgánov a dospel k názoru, že rozsudok o určení otcovstva žalobkyne bol získaný v dôsledku trestného činu zákonnej sudkyne a jeho výrok je neurčitý, nejasný a nevykonateľný. Preto nie je možné vykonať jeho zápis, ako na to upozornil prokurátor. Od podania upozornenia prokurátora sa skutkový stav podľa žalovaného nezmenil. Opatrenie žalovaného (aj podľa vyjadrenia žalobkyne obsiahnutého v správnej žalobe a podľa vyjadrenia Slovenskej pošty, a.s.) bolo žalobkyni doručené dňa 5. apríla 2019.
 15. Krajská prokuratúra Nitra listom č. Kd 25/19/4400-10 zo dňa 5. apríla 2019 žalovanému oznámila, že mu nemôže poskytnúť právnu radu vo veci žiadosti žalobkyne. Poukázala však na právny názor uvedený v upozornení prokurátora a zdôraznila, že skutkový stav sa v predmetnej veci nezmenil.
- II. Priebeh konania pred správny súdom a jeho rozsudok
16. Žalobkyňa podala proti opatreniu žalovaného správnu žalobu, ktorou žiadala, aby Krajský súd v Nitre (ďalej len „správny súd“) opatrenie žalovaného zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.
 17. Žalobkyňa zastávala názor, že vydané opatrenie je spôsobilým predmetom súdneho prieskumu, keďže bolo vydané v administratívnom konaní o zmene zápisu v knihe narodení, ide o konečné a negatívne opatrenie, voči ktorému nie je prípustný opravný prostriedok. V súvislosti s vydaným opatrením žalobkyňa namietala zásah do jej práva na súkromný život (zapísanie biologického otca do rodného listu) a jej právnej istoty.
 18. Nezákonnosť napadnutého opatrenia žalovaného videla žalobkyňa v tom, že v predmetnej veci bol vydaný rozsudok o určení otcovstva, ktorým bol za jej otca určený pán J.. Tento rozsudok nadobudol právoplatnosť a k dnešnému dňu nebol zrušený. Ide pritom o rozhodnutie o osobnom stave, ktoré je záväzné pre každého a predstavuje podklad pre vykonanie zmeny zápisu v matrike podľa § 26 v spojení s § 17a zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o matrikách“) v spojení s § 16 vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 302/1994 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona Národnej rady Slovenskej republiky o matrikách v znení neskorších predpisov (ďalej len „vykonávacia vyhláška k zákonu o matrikách“). Bolo preto podľa názoru žalobkyne povinnosťou žalovaného vykonať zmenu zápisu v súlade s vydaným a právoplatným rozsudkom o určení otcovstva.
 19. Žalobkyňa zdôrazňovala, že výrok rozsudku o určení otcovstva je spôsobilý k zápisu do matriky. Zastávala názor, že tento obsahuje všetky potrebné identifikačné údaje vyžadované procesným predpisom, ktorý bol v tom čase platný a účinný, pričom tieto sú uvedené v záhlaví rozsudku o určení otcovstva a nemuseli byť obsiahnuté aj vo výroku predmetného rozsudku. Dátum narodenia nebol nevyhnutnou zákonnou požiadavkou pre identifikáciu osoby, postačovalo totiž uvedenie mena, priezviska a bydliska.

20. Pokiaľ žalovaný poukazoval na existenciu rozsudku z trestného konania, žalobkyňa zdôraznila, že možnosť zmeny rozsudku z dôvodu, že bol vydaný na základe trestného činu, je možná len v konaní o obnove konania podľa § 397 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Odsudzujúci rozsudok teda automaticky neznamená zrušenie súvisiaceho rozhodnutia civilného súdu. Rozsudok o určení otcovstva žalobkyne v predmetnej veci nebol predmetom obnovy konania, nebol zrušený a podľa názoru žalobkyne už ani nemôže byť zrušený. Je tomu tak preto, že nie sú splnené podmienky obnovy konania - oprávnený subjekt na podanie obnovy konania nežije (nieť subjektu, ktorý by takýto návrh mohol podať), nemôže ho podať prokurátor a ani súd, lehota na podanie žaloby na obnovu konania už tiež márne uplynula (od právoplatnosti trestného rozsudku už uplynulo viac ako 8 rokov). Na základe dopytov žalobkyne Okresný súd Levice opakovane uviedol, že rozsudok o určení otcovstva žalobkyne nebol zrušený a nebol ani podaný návrh na obnovu konania v predmetnej veci.

21. S ohľadom na vyššie uvedené žalobkyňa zastávala názor, že žalovaný mal na základe jej žiadosti vykonať zmenu zápisu v knihe narodení v súlade s rozsudkom o určení otcovstva, teda zapísať ako otca žalobkyne pána S. J..

22. Správny súd rozsudkom č. k. 11 S 34/2019 -232 zo dňa 16. júna 2021 (ďalej len „napadnutý rozsudok“ alebo „rozsudok správneho súdu“) zamietol správnu žalobu žalobkyne.

23. Správny súd uzavrel, že opatrenie žalovaného je spôsobilým predmetom súdneho prieskumu v správnom súdnictve, keďže (i) je individuálnym správnym aktom, (ii) vydaným v osobitnom administratívnom konaní/postupe podľa zákona o matrikách, (iii) pri prenesenom výkone štátnej správy (§ 4 zákona o matrikách), (iv) nie je voči nemu prípustný riadny ani mimoriadny opravný prostriedok (§ 31a zákona o matrikách) a (v) je spôsobilé zasiahnuť do osobnej, súkromnej sféry žalobkyne (podporne správny súd poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 91/2016 zo dňa 17. mája 2016).

24. Po preštudovaní spisu však správny súd uviedol, že podľa jeho názoru do práv žalobkyne fakticky nezasahuje opatrenie žalovaného zo dňa 1. apríla 2019, keďže ide len o opakované vyjadrenie žalovaného k žiadostiam žalobkyne o vykonanie zmeny zápisov v matrike (v knihe narodení). Podľa názoru správneho súdu k faktickému zásahu do práv žalobkyne došlo už 2. júla 2007, keď bola vykonaná faktická zmena dodatočného zápisu v knihe narodení podľa upozornenia prokurátora (bod 5 tohto rozsudku). Túto skutočnosť oznámil žalovaný žalobkyňi listom z toho istého dňa. V administratívnom spise však absentuje dôkaz o doručení tohto oznámenia. Rovnako tak ani pri nasledujúcich listoch žalovaného v administratívnom spise nie sú pripojené doklady o ich doručení.

25. Správny súd však dal do pozornosti, že z listu žalobkyne zo dňa 18. januára 2010, ktorý bol doručený žalovanému, vyplýva, že žalobkyňa mala vedomosť o zmene vykonanej dňa 2. júla 2007 (žiadala totiž o zjednanie nápravy a opätovné zapísanie pána J. ako jej otca). Dňa 18. januára 2010 preto žalobkyňa mala vedomosť o opatrení žalovaného zo dňa 2. júla 2007, ktoré zasiahlo do jej práv. Dňa 18. januára 2010 podľa názoru správneho súdu preto začala plynúť žalobkyňi lehota na podanie žaloby o preskúmanie zákonnosti opatrenia žalovaného zo dňa 2. júla 2007. Táto lehota nepochybne ku dňu podania žaloby žalobkyne v tejto veci márne uplynula. Žalobkyňa teda zmeškala lehotu na podanie správnej žaloby.

26. Dôvod, pre ktorý správny súd žalobu neodmietol, ale meritórne zamietol, spočíval v tom, že v administratívnom spise bolo viacero listov a oznámení žalovaného, ku ktorým bolo možné viazať lehotu na podanie správnej žaloby, avšak nebolo vo vzťahu k nim preukázané doručenie. Oboznámenie sa s obsahom predmetných listín vyplynulo až z podania žalobkyne zo dňa 18. januára 2010.

III. Kasačná sťažnosť a priebeh konania na kasačnom súde

27. Proti rozsudku správneho súdu podala žalobkyňa - sťažovateľka kasačnú sťažnosť podľa § 440 ods. 1 písm. f), g) a h) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „SSP“) a navrhla, aby kasačný súd rozsudok správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

28. Sťažovateľka argumentuje, že opatrenie žalovaného zo dňa 1. apríla 2019 je spôsobilým predmetom prieskumu, keďže zasahuje do práv sťažovateľky (došlo k odmietnutiu vykonania zmeny zápisu v matrike vo vzťahu k otcovi sťažovateľky, čím došlo k zásahu do jej práva na súkromie). Účelom podanej žaloby bolo preskúmanie práve tohto konkrétneho opatrenia, ktoré sťažovateľka označila, pričom zákonná lehota na podanie správnej žaloby bola dodržaná. Ide pritom o prvé opatrenie žalovaného, ku ktorému je reálne preukázané doručenie, preto začiatok plynutia lehoty môže byť spojený len s týmto opatrením žalovaného zo dňa 1. apríla 2019. Sťažovateľka zdôrazňovala, že v priebehu rokov sa opakovane v predmetnej veci menil skutkový stav, boli vyžadované stále nové stanoviská od príslušných orgánov, preto opatrenie z roku 2007 nemožno považovať za identické s opatrením žalovaného zo dňa 1. apríla 2019. Keďže vydaniu každého opatrenia žalovaného predchádzal nový administratívny postup, každé opatrenie je tak samostatné a samostatne preskúmateľné.

29. Sťažovateľka zastáva názor, že lehotu na podanie správnej žaloby možno počítať podľa § 181 SSP ako aj podľa predchádzajúceho procesného predpisu len od momentu doručenia opatrenia sťažovateľke. V tomto kontexte z administratívneho spisu ako aj z vykonaného dokazovania vyplýva, že preukázaný moment doručenia sa vzťahuje len k listu žalovaného zo dňa 1. apríla 2019. Bremeno preukázania doručenia opatrenia pritom zaťažuje žalovaného, pričom žalovaný bol povinný všetky listy doručovať sťažovateľke do vlastných rúk. Argumentácia správneho súdu, že začatie plynutia lehoty započal dokument, o ktorom nebolo preukázané, že existoval a že bol doručený, je podľa názoru sťažovateľky arbitrárna. Podľa názoru sťažovateľky si táto vlastným postupom (doručením žiadosti v roku 2010) nemohla zapríčiniť začatie plynutia lehoty na podanie správnej žaloby. Nemohla mať v danom období ani tušenie, že podaním nejakej žiadosti spôsobí plynutie zákonnej lehoty na podanie správnej žaloby.

30. Rozpor s ustálenou rozhodovacou činnosťou kasačného súdu vidí sťažovateľka v odklone správneho súdu od:

- rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Sžfk 74/2018 zo dňa 2. apríla 2019 (R 2/2021). Odklon spočíva v tom, že správny súd pripustil spočívanie lehoty na podanie správnej žaloby v období od roku 2007 do 2010 (napriek tomu, že to zákon nepripúšťa);

- rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 so 171/2007 zo dňa 29. mája 2008 (R 1/2009). Odklon spočíva v tom, že správny súd neakceptoval dôkazné bremeno žalovaného na preukázanie momentu doručenia opatrenia žalovaného a skutočnosť, že rozhodnutie, pri ktorom absentuje dôkaz o doručení sa nepovažuje za oznámené doručením.

31. Sťažovateľka namieta aj nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku a jeho zmätočnosť. Správny súd na jednej strane uzavrel, že opatrenie žalovaného je spôsobilé zasiahnuť do práv sťažovateľky, na druhej strane konštatoval, že toto do práv sťažovateľky nezasahuje (body 50 a 57 napadnutého rozsudku). Správny súd tiež zmätočne berie opatrenie žalovaného z roku 2007 a opatrenie žalovaného zo dňa 1. apríla 2019 za identické. Správny súd tiež riadne neposúdil a nevysvetlil, aké dôsledky vyvodil z nezákonnosti postupu žalovaného pri doručovaní.

32. Ku kasačnej sťažnosti sťažovateľky sa vyjadrila Krajská prokuratúra Nitra. Podľa názoru príslušnej prokuratúry je rozsudok správneho súdu jasne a zrozumiteľne odôvodnený, prokuratúra sa tiež stotožňuje s jeho odôvodnením a právnym posúdením. Kasačný dôvod podľa § 440 ods. 1 písm. f) SSP sťažovateľka podľa názoru prokuratúry náležite nevymedzila, pričom rozhodovacia činnosť kasačného súdu, na ktorú poukazuje, nie je v predmetnej veci aplikovateľná.

33. Sťažovateľka vo svojej replike uviedla, že kasačný dôvod podľa § 440 ods. 1 písm. f) SSP vymedzila zrozumiteľne a jasne, nemožno ju považovať za opomenutú účastníčku a toto ani nenamietala, nestotožnila sa ani s názorom prokuratúry na neaplikovateľnosť ňou uvádzanej judikatúry či s názorom, že nie je riadne právne zastúpená.

34. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti sťažovateľky nevyjadril.

35. Po predložení veci Najvyššiemu správne súdu Slovenskej republiky bola táto pridelená do senátu 3 S v zložení JUDr. Katarína Benczová, Mgr. Kristína Babiaková a JUDr. Zuzana Šabová, PhD., pričom Mgr. Kristína Babiaková bola určená ako sudkyňa spravodajkyňa. Počas kasačného konania nadobudol účinnosť rozvrh práce Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky na rok 2023 v znení opatrenia č. 5 (ďalej len „rozvrh práce“). Podľa § 27a písm. A štvrtej časti rozvrhu práce v znení účinnom od 1. júna 2023 bola predmetná vec prerozdelená do senátu 8 S Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, ktorý o nej rozhodol v zložení uvedenom v záhlaví tohto uznesenia pod pôvodnou spisovou značkou.

Skutočnosti známe kasačnému súdu z jeho činnosti

36. Kasačný súd počas kasačného konania zo súdnych informačných systémov zistil, že sa už v minulosti zaoberal prípadom sťažovateľky, kde si táto uplatňovala nárok na vrátenie vlastníctva k pozemkom po S. J. v k. ú. C. Z.. Táto žiadosť sťažovateľky bola podporená aj vydaným rozsudkom o určení otcovstva žalobkyne, pričom Okresný úrad Levice žiadosti žalobkyne nevyhoveli z dôvodu nesplnenia podmienok podľa § 1 a 2 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona NR SR č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o navrátení vlastníctva“). Správny súd rozsudkom č. k. 19 Sp 53/2014-37 zo dňa 21. októbra 2014 zamietol správnu žalobu sťažovateľky proti negatívne rozhodnutiu Okresného úradu Levice. Zdôraznil, že v predmetnom konaní bolo nepochybne preukázané, že rozsudok o určení otcovstva sťažovateľky bol dosiahnutý trestným činom sudkyne, preto sťažovateľka nesplnila zákonný nárok na navrátenie vlastníctva k pozemkom.

37. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 3 Sžo 19/2015 zo dňa 27. júla 2016 potvrdil predchádzajúci rozsudok správneho súdu. Doplnil, že podľa § 135 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) nemožno zotvať na

rozhodnutí o osobnom stave v matrike, ktorého podklad na zápis bol dosiahnutý trestným činom, o ktorom existuje právoplatný rozsudok.

38. Vyššie uvedené skutočnosti považoval kasačný súd za preukázané, resp. za skutočnosti známe kasačnému súdu z jeho činnosti (§ 122 v spojení s § 452 ods. 1 SSP).

IV. Posúdenie kasačného súdu

39. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP), po zistení, že kasačná sťažnosť sťažovateľky bola podaná včas (§ 443 ods. 1 SSP), oprávnenou osobou (§ 442 ods. 1 SSP) a je prípustná (§ 439 ods. 1 SSP), preskúmal napadnuté rozsudok správneho súdu v medziach sťažnostných bodov uplatnených sťažovateľkou (§ 453 ods. 2 SSP) spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná.

40. Kľúčovými právnymi otázkami v predmetnej veci boli otázky, (i) či opatrenie žalovaného bolo spôsobilým predmetom súdneho prieskumu, (ii) či bola v predmetnej veci splnená zákonná lehota na podanie správnej žaloby a (iii) či možno klásť na ťarchu sťažovateľky to, že správny orgán - žalovaný nevie jednoznačne preukázať deň oznámenia opatrenia sťažovateľke. V kontexte s nastolenými právnymi otázkami namieta sťažovateľka aj nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku.

IV.A K otázke spôsobilosti opatrenia žalovaného byť predmetom súdneho prieskumu

41. Podľa § 3 písm. c) SSP sa rozumie opatrením orgánu verejnej správy správny akt vydaný orgánom verejnej správy v administratívnom konaní, ktorým sú alebo môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti fyzickej osoby a právnickej osoby priamo dotknuté.

42. Podľa § 7 písm. b) SSP správne súdny nepreskúmajú správne akty orgánov verejnej správy, ktoré nemajú povahu rozhodnutia o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzickej osoby a právnickej osoby, najmä rozhodnutia a opatrenia organizačnej povahy a rozhodnutia a opatrenia upravujúce vnútorné pomery orgánu, ktorý ich vydal, ak tento zákon neustanovuje inak.

43. Podľa § 2 ods. 1, 2 a 3 zákona o matrikách

1) Matrika je štátna evidencia o osobnom stave fyzických osôb, ktoré sa narodili, uzavreli manželstvo alebo zomreli na území Slovenskej republiky, a štátnych občanov Slovenskej republiky, ktorí sa narodili, uzavreli manželstvo alebo zomreli v cudzine.

2) Do matriky sa zapisujú údaje o narodení, uzavretí manželstva a úmrtí a údaje o iných skutočnostiach rozhodujúcich pre zistenie alebo overenie osobného stavu, najmä údaje o osvojení, určení rodičovstva a o rozvode manželstva (ďalej len „matričné udalosti“), ak tento zákon neustanovuje inak (§ 21 a 23 ods. 6). Predmetom zápisu do nej sú matričné udalosti, ktoré nastali na území Slovenskej republiky a v cudzine, ak ide o štátneho občana Slovenskej republiky.

3) Matriku tvorí kniha narodení, kniha manželstiev a kniha úmrtí. Kniha narodení a kniha úmrtí sa vedie osobitne pre každú obec; kniha manželstiev sa vedie spoločne pre územný obvod matričného úradu.

44. Podľa § 13 ods. 1 písm. a) až e) zákona o matrikách

Do knihy narodení sa zapisuje

a) deň, mesiac, rok a miesto narodenia dieťaťa, a ak ide o viacpočetný pôrod, aj časové poradie narodenia,

b) meno, priezvisko, pohlavie a rodné číslo dieťaťa,

c) meno, priezvisko, rodné priezvisko, deň, mesiac, rok a miesto narodenia, rodné číslo, štátne občianstvo a miesto trvalého pobytu rodičov dieťaťa,

d) dohoda rodičov o priezvisku dieťaťa, ak majú rôzne priezviská alebo nežijú v manželstve, prípadne rozhodnutie súdu o určení priezviska,

e) deň, mesiac a rok zápisu.

45. Podľa § 26 zákona o matrikách zmeny zápisov, dodatočné zápisy, dodatočné záznamy a ich opravy v matrike vykonáva matričný úrad na základe verejných listín, iných úradných listín alebo písomných oznámení, ak v tomto zákone nie je ustanovené inak.

46. Podľa § 37 ods. 6 zákona o matrikách sa na účely zákona o matrikách za verejnú listinu považuje každá listina, ktorá osvedčuje skutočnosti o osobnom stave, ak bola vydaná oprávneným orgánom a obsahuje náležitosti ustanovené týmto zákonom.

47. Podľa § 31a zákona o matrikách na konanie podľa tohto zákona sa nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.

48. Kasačný súd, vychádzajúc z administratívneho spisu, konštatuje, že v predmetnej veci požiadala sťažovateľka (žiadosťou zo dňa 17. decembra 2018) o vykonanie zmeny zápisu v knihe narodení v súlade s vydaným rozsudkom o určení otcovstva. Iniciovala tým administratívny postup podľa § 26 zákona o matrikách, ktorým sa snažila docieľiť zmenu zápisu jej otca v matrike v súlade s rozsudkom o určení otcovstva. Tento postup bol ukončený nevyhovujúcim opatrením žalovaného zo dňa 1. apríla

2019. Žalovaný svoje opatrenie založil na tom, že (i) rozsudok o určení otcovstva je vo výroku nezrozumiteľný, nejasný a (ii) bol získaný trestným činom.

49. V nadväznosti na už uvedené kasačný súd dáva do pozornosti, že matrika predstavuje štátnu evidenciu údajov o osobnom stave fyzických osôb narodených a zomrelých na území Slovenskej republiky a štátnych občanov Slovenskej republiky (§ 2 ods. 1 zákona o matrikách). Podaním žiadosti o zmenu zápisu v matrike, resp. o zosúladienie zápisu v matrike so skutočnosťami vyplývajúcimi z verejnej listy (rozsudku o určení otcovstva) sťažovateľka uplatňovala svoje právo na rodinný a súkromný život podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy. Prejavom tohto práva je totiž nepochybne aj požiadavka na zosúladienie biologického a právneho otcovstva/rodičovstva sťažovateľky (pozri tiež MOLEK, P.: Základní práva. Svazek první - Důstojnost. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, str. 486 - 491). Táto sa prejavuje aj potrebou vykonania zmeny zápisu v matrike (v knihe narodení) v súlade s príslušným rozhodnutím súdu, ktorým bol určený osobný stav sťažovateľky - bolo určené otcovstvo vo vzťahu k sťažovateľke. Teda, aby rola rodiča v právnom slova zmysle (práva a povinnosti rodiča) zodpovedala biologickej a sociálnej realite rodičovstva, ktorá determinuje identitu fyzickej osoby. Sekundárne je to požiadavka na zosúladienie štátnych evidencií so skutočnosťami uznanými na základe príslušných právnych predpisov. Fyzická osoba domáhajúca sa určenia otcovstva a jeho zápisu do matriky tak v zásade uplatňuje svoj záujem na odhalení a deklarovaní svojej identity (ktorej súčasťou je aj biologická realita rodičovstva) a požiadavku na určenie rodičovských práv a povinností osobe, ktorá je jej biologickým rodičom.

50. Vychádzajúc z vyššie uvedeného možno konštatovať, že opatrenie žalovaného, ktorým odmietol vykonať zmenu zápisu údajov o osobnom stave sťažovateľky v knihe narodení podľa doloženej verejnej listiny, predstavuje správny akt, ktorý je výsledkom osobitného administratívneho postupu podľa § 26 zákona o matrikách, a ktorým môže byť dotknuté právo sťažovateľky na súkromný a rodinný život. Ide preto o opatrenie podľa § 3 písm. c) SSP, ktoré podlieha správne súdnej kontrole. V tejto časti sa preto kasačný súd stotožnil so závermi správneho súdu.

51. Na vyššie uvedenom nič nemení ani argumentácia správneho súdu a jeho poukazovanie na predchádzajúcu komunikáciu sťažovateľky so žalovaným (predchádzajúce žiadosti o zmenu zápisu údajov v matrike) či opravu zápisov v knihe narodení vykonanú dňa 2. júla 2007. Kasačný súd dáva do pozornosti, že zákon o matrikách vylučuje aplikáciu všeobecného predpisu o správnom konaní a ako taký neobsahuje osobitné ustanovenie, ktoré by neumožňovalo fyzickej osobe podať aj opakovane obdobnú žiadosť alebo by umožňovalo takejto žiadosti nevyhovieť len s odkazom na už predchádzajúce vybavenie žiadosti. Navyše aj v prípadoch, keď zákonodarca vo všeobecných predpisoch umožňuje zjednodušiť rozhodovanie o opakovaných žiadostiach týkajúcich sa základných práv, takéto rozhodnutia nevylučuje z ďalšieho prieskumu ani zo súdneho prieskumu (napr. § 30 ods. 1 písm. i) a ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov; ďalej len „Správny poriadok“). Za takéhoto stavu je preto každá (konečná) odpoveď matriky, ktorou bola vybavená konkrétna žiadosť sťažovateľky o zmenu zápisu v matrike podľa § 26 zákona o matrikách, samostatným a súdne preskúmateľným opatrením. Nemožno preto akceptovať úvahu správneho súdu v tom smere, že sťažovateľkou napadnuté opatrenie žalovaného nezasahuje do práv sťažovateľky, ale tento zásah bol vykonaný opatrením zo dňa 2. júla 2007 (vykonaním opravy zápisov v knihe narodení v súlade s upozornením prokurátora), ktoré mala sťažovateľka žalovať.

52. Kasačný súd sa preto, na rozdiel od správneho súdu, stotožnil s argumentáciou sťažovateľky a uzatvára, že opatrenie žalovaného č. 516/2018, 52/2019 zo dňa 1. apríla 2019 je spôsobilé zasiahnuť do práv sťažovateľky a podlieha súdnej kontrole v rámci správneho súdnictva.

IV.B K včasnosti podania správnej žaloby

53. Podľa § 181 ods. 1 SSP fyzická osoba alebo právnická osoba musí správnu žalobu podať v lehote dvoch mesiacov od oznámenia rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo opatrenia orgánu verejnej správy, proti ktorému smeruje, ak tento zákon alebo osobitný predpis neustanovuje inak.

54. Správny súd dospel tiež k právnomu názoru, že v predmetnej veci plynula lehota na podanie správnej žaloby od oznámenia opatrenia žalovaného zo dňa 2. júla 2007 (vykonanie opravy zápisov v knihe narodení v súlade s upozornením prokurátora), pričom začiatok plynutia lehoty určil na 18. januára 2010. Ide o dátum vyhotovenia jednej zo žiadostí žalobkyne, z ktorej obsahu správny súd vyvodil, že sťažovateľke bol obsah opatrenia zo dňa 2. júla 2007 známy. Postupoval tak preto, lebo v administratívnom spise absentujú doručky - dôkazy o dátume doručenia/oznámenia zásielky. Zásielky boli zasielané len prostredníctvom podacieho lístka, ktorý s odstupom času nebol spárovaný s údajom o doručení.

55. Ani s týmto názorom správneho súdu sa kasačný súd nestotožnil. Dáva do pozornosti, ako už uviedol vyššie, že lehota na podanie správnej žaloby podľa § 181 ods. 1 SSP sa viaže na moment doručenia

opatrenia žalovaného zo dňa 1. apríla 2019. Práve toto opatrenie totiž sťažovateľka požaduje súdne preskúmať, namieta jeho nezákonnosť a je spôsobilé zasiahnuť do jej práv.

56. Opatrenie žalovaného zo dňa 1. apríla 2019 bolo právnomu zástupcovi sťažovateľky zaslané cez podací listok č. F.XXXXXXXXXXZ. dňa 3. apríla 2019. Správny súd vykonaným zisťovaním prostredníctvom Slovenskej pošty, a.s. zistil, že zásielka bola doručená právnomu zástupcovi sťažovateľky dňa 5. apríla 2019. Lehota na podanie správnej žaloby proti opatreniu žalovaného tak podľa § 181 ods. 1 v spojení s § 69 ods. 4 SSP plynula do 5. júna 2019. Podľa elektronickej doručky bola správna žaloba sťažovateľky doručená správnomu súdu dňa 4. júna 2019, teda v zákonnej lehote. Kasačný súd sa preto nestotožnil s názorom správneho súdu, že správna žaloba sťažovateľky bola podaná oneskorene.

57. Kasačný súd musí tiež korigovať názor správneho súdu v rámci počítania lehoty na podanie správnej žaloby. Vychádzajúc z § 182 ods. 1 písm. d) SSP možno konštatovať, že jednou z náležitostí správnej žaloby je uvedenie dátumu oznámenia žalovaného rozhodnutia/opatrenia. Na žalobcovi je tak vždy bremeno tvrdenia včasnosti podanej správnej žaloby. Moment oznámenia vydaného rozhodnutia či opatrenia však nedokazuje žalobca, ale žalovaný správny orgán. Je tomu tak preto, že moment oznámenia vydaného rozhodnutia/opatrenia predstavuje v zásade ukončenie administratívneho procesu. V prípade, ak sa správny orgán ocitne v dôkaznej núdzi vo vzťahu k preukázaniu momentu doručenia napadnutého rozhodnutia/opatrenia (napríklad pre absenciu doručeníek v administratívnom spise), nemožno túto skutočnosť pripisovať na ľarchu žalobcovi - fyzickej či právnickej osobe domáhajúcej sa ochrany jej základných práv a slobôd.

58. Rovnako nemožno vyvodzovať plynutie lehoty na podanie správnej žaloby z listu sťažovateľky, z ktorého obsahu správny súd vyvodil, že si je sťažovateľka vedomá určitého postupu správneho orgánu. Samotná skutočnosť, že sťažovateľka vedela o tom, že došlo k oprave v zápise v matrike ešte neznamená, že jej opatrenie zo dňa 2. júla 2007 bolo doručené (fakticky alebo fikciou), že sa s ním oboznámila (s jeho odôvodnením) alebo objektívne oboznámiť mohla. Navyiac uvedené je pre danú vec irelevantné, nakoľko ako už bolo uvedené v bode 51 tohto rozsudku, každá (konečná) odpoveď matriky, ktorou bola vybavená konkrétna žiadosť sťažovateľky o zmenu zápisu v matrike podľa § 26 zákona o matrikách, je samostatným a súdne preskúmateľným opatrením.

59. S ohľadom na už uvedené závery kasačný súd konštatuje, že napadnutý rozsudok správneho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Kasačný súd zastáva názor, že správna žaloba bola podaná proti spôsobilému predmetu prieskumu (opatreniu žalovaného zo dňa 1. apríla 2019) a bola podaná včas.

IV.C Obiter dictum

60. Podľa § 5 ods. 12 SSP správny súd výnimočne neposkytne ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby, ak nimi podaný návrh sleduje zjavné zneužitie práva.

61. Podľa § 28 SSP správny súd môže výnimočne odmietnuť žalobu fyzickej osoby a právnickej osoby, ktorá má zjavne šikanózný charakter alebo ktorou sa sleduje zneužitie práva či jeho bezúspešné uplatňovanie. Správny súd môže tiež sankcionovať procesné úkony účastníkov konania, ktoré slúžia na zneužitie práv, najmä na prieťahy v konaní.

62. Hoci sa kasačný súd nemohol stotožniť s náhľadom správneho súdu na splnenie základných procesných podmienok pre uplatnenie právomoci správneho súdu v predmetnej veci, bez odozvy kasačného súdu nemôžu zostať zásadné skutkové okolnosti a spôsoby, akými sa sťažovateľka domáha ochrany jej základných práv a slobôd. Nad rámec doteraz uvedenej argumentácie preto dáva kasačný súd do pozornosti správneho súdu, že právny poriadok Slovenskej republiky nie je bezhodnotový, práve naopak. Každé jedno oprávnenie či povinnosť fyzickej a právnickej osoby majú svoj účel, na ktorý je potrebné prihliadať.

63. Podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) má každý právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde, resp. v správnom súdnictve práva na prieskum takého rozhodnutia orgánu verejnej správy, ktoré je spôsobilé ukrátiť osobu na jej právach. Právo na spravodlivý proces podlieha (za dodržania ústavných limitov) obmedzeniam a je ho možné realizovať len spôsobom upraveným zákonom (čl. 46 ods. 4, čl. 51 ods. 1 a čl. 13 ods. 2 a 4 Ústavy).

64. Jedným z obmedzení práva na spravodlivý proces (práva na prístup k súdu), ktorý má svoj podklad v čl. 1 ods. 1 v spojení s čl. 152 ods. 4 Ústavy a v čl. 17 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, predstavuje princíp odmietnutia poskytnutia ochrany právam alebo právom chráneným záujmom z dôvodu ich zneužívajúceho, šikanózneho alebo zjavne bezúspešného uplatňovania (§ 5 ods. 12 SSP). Ide o všeobecný právny princíp, východisko, ktoré sa vzťahuje na všetky fázy správneho súdneho konania a ktoré je konkretizované v § 28 SSP. Predmetné ustanovenie umožňuje správnomu súdu

odmietnuť správnu žalobu v prípade, ak sa právo uplatňuje (i) šikanóznou žalobou, (ii) zneužívajúcim spôsobom alebo (iii) bezúspešne. Ide o postup, ktorý má charakter „ultima ratio“, teda možno ho uplatňovať len výnimočne, resp. za výnimočných okolností a musí byť súdom riadne odôvodnený (§ 28 SSP; obdobne tiež rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Svk 14/2021 zo dňa 23. februára 2022, publikované ako ZNSS 14/2022). Otázka vymedzenia a posúdenia výnimočných okolností zakladajúcich dôvod na odmietnutie správnej žaloby podľa § 5 ods. 12 a § 28 SSP je pritom vždy otázkou konkrétnych skutkových okolností.

65. Princíp zákazu zneužitia práva vychádza vo svojej podstate z úvahy, že každé subjektívne oprávnenie (právo) má svoj zmysel/účel. Zákaz zneužitia práva vyjadruje požiadavku, aby fyzické a právnické osoby nevyužívali svoje práva v rozpore s ich účelom tak, že spôsobia škodu/ujmu iným fyzickým či právnickým osobám alebo spoločnosti. Inými slovami, práva nemožno vykonávať v rozpore s ich účelom tak, aby došlo k nežiadúcemu zásahu do individuálnej autonómie iných či nežiadúcemu zásahu do celospoločensky chránených hodnôt, ktoré rovnako požívajú ústavnú ochranu. Zneužitím práva sa preto aj v procesnom zmysle slova rozumie zdanlivo dovolený/zákonný postup účastníka konania (uplatňovanie subjektívneho práva na súde prostredníctvom jednotlivých procesných úkonov či samotné vykonávanie jednotlivých procesných úkonov), ktorým sa však má docieľiť nedovolený výsledok, ktorý je v rozpore s podstatou/účelom uplatňovaného práva a na neodôvodnenú škodu/ujmu iným fyzickým, právnickým osobám alebo spoločnosti (podobne tiež KNAPP, V.: Teorie práva, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, str. 184; BARICOVÁ, J.; FEČÍK, M.; ŠTEVČEK, M.; FILOVÁ, A. a kol.: Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava: C. H. Beck. 2018, str. 215).

66. Ak má dôjsť k odmietnutiu správnej žaloby z dôvodu zneužitia práva, musí správny súd zistiť a posúdiť (i) charakter uplatňovaného práva a jeho účel, (ii) postup účastníka konania z hľadiska účelu uplatňovaného práva (či je tento účel naplnený alebo ho účastník konania obchádza), (iii) škodu/ujmu na právach iných fyzických, právnických osôb či spoločnosti, a to všetko v celkovom kontexte zistenej výnimočnosti skutkových okolností prípadu (vyžadujúcej takýto postup správneho súdu). Je pritom potrebné mať na pamäti, že v prípade pochybností o splnení vyššie uvedených podmienok nemožno procesný postup odmietnutia správnej žaloby z dôvodu zneužitia práva uplatniť.

67. Kasačný súd dáva do pozornosti správneho súdu konkrétne skutkové okolnosti prípadu, a teda že:

- rozsudok o určení otcovstva, ktorého zapísania sa domáha sťažovateľka, bol vydaný v dôsledku trestného činu konajúcej sudkyne - teda v dôsledku zneužitia právomoci verejného činiteľa (bod 2 tohto rozsudku),

- z príslušného trestného rozsudku (rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 3 To 67/2010-1468 zo dňa 12. mája 2011) vyplýva, že konajúca sudkyňa nezákonne vydala rozsudok o určení otcovstva sťažovateľky za stavu, keď právne domnienky otcovstva svedčali inej, v matrike zapísanej osobe (otcovstvo manžela matky), pričom toto otcovstvo manžela matky nebolo zapreté a otcovstvo pána J. nebolo preukázané,

- zo žiadosti o vykonanie zmeny zápisu ako aj zo správnej žaloby (ktorej prílohou je aj trestný rozsudok v predmetnej veci) je zrejmé, že sťažovateľka si je vedomá trestného kontextu predmetného prípadu, teda skutočnosti, že rozsudok o určení otcovstva bol vydaný z dôvodu trestného činu konajúcej sudkyne a nie z dôvodu vyvrátenia právnej reality a preukázania biologickej reality jej otcovstva,

- pán S. J., ktorý bol určený za otca sťažovateľky, je zosnulý a nemá žijúcich právnych nástupcov, nemôže sa tak brániť proti rozsudku o určení otcovstva podaním obnovy konania, čoho si je sťažovateľka vedomá (argumentuje tým v správnej žalobe),

- sťažovateľka bola už v predchádzajúcej rozhodovacej činnosti kasačného súdu v jej veciach upozornená na skutočnosť, že sa nemôže legitímne dovolávať práva založeného rozhodnutím súdu, ktoré bolo získané v dôsledku trestného činu konajúcej sudkyne (body 36 až 38 tohto rozsudku).

68. S ohľadom na vyššie uvedené špecifické skutkové okolnosti predmetnej veci by mal správny súd v ďalšom konaní tiež zvážiť, či sú dané dôvody pre odmietnutie žaloby podľa § 5 ods. 12 v spojení s § 28 SSP. Teda či sú v predmetnej situácii splnené podmienky vymedzené v bode 66 tohto rozsudku. Aplikáciu predmetných ustanovení ponecháva kasačný súd na zvážení správneho súdu.

V. Záver

69. Kasačný súd, poukazujúc na vyššie uvedené, konštatuje, že kasačná sťažnosť sťažovateľky bola dôvodná a napadnutý rozsudok správneho súdu podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Preto napadnutý rozsudok správneho súdu zrušil a vec vrátil Správnomu súdu v Bratislave (právnomu nástupcovi Krajského súdu v Nitre v oblasti správneho súdnictva - § 3 ods. 3 písm. b) zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov) na ďalšie konanie podľa § 462 ods. 1 SSP.

70. V ďalšom konaní bude Správny súd v Bratislave postupovať tak, ako mu naznačil kasačný súd vyššie. Právnym názorom kasačného súdu vyjadreným v bodoch 39 až 59 je pritom správny súd viazaný (§ 469 SSP). V ďalšom konaní správny súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

71. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0 (§ 463 v spojení s § 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Zákon o matrikách neobsahuje osobitné ustanovenie, ktoré by neumožňovalo fyzickej osobe podať aj opakovane obdobnú žiadosť na vykonanie zmeny zápisu podľa § 26 zákona o matrikách alebo by umožňovalo takejto žiadosti nevyhovieť len s odkazom na už predchádzajúce vybavenie žiadosti. Za takéhoto stavu je preto každá (konečná) odpoveď matriky, ktorou bola vybavená konkrétna žiadosť sťažovateľky o zmenu zápisu v matrike podľa § 26 zákona o matrikách, samostatným a súdne preskúmateľným opatrením.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.